

Oživjela prošlost

Posjeta privatnom muzeju Miroslava Štumbergera u Baošiću

Milan Vukelić

U bujnom zelenilu južnog rastinja utonula je kuća-muzej starog morskog vuka Miroslava Štumbergera, jednog od najpoznatijih muzeologa na Jadranu. Ovaj stari pomorac, kapetan bojnog broda u penziji, rodom iz mjesta Šmarije kod Rogaške Slatine, posjeduje rijetku zbirku raznih starina, osobito iz pomorske prošlosti Boke Kotorske, koja danas pretstavlja historijsku rijetkost od ogromne vrijednosti.

Kuća-muzej Štumbergera u Baošiću

Od glavne ceste do njegove kuće u malom ribarskom naselju Baošiću kod Hercegynog, vodi jedan mali uzani puteljak. U sjeni stogodišnjih maslina, palmi, čempresa i naranača, ispod jednog kamenitog brdašca, kojim je prije osamdeset godina zaljubljen šetao slavni francuski pisac Pjer Loti sa čobankom Paskvalom Ivanović, Štumberger je podigao kuću u bokeljskom stilu na temeljima jedne razvaline. Za njezinu izgradnju upotrijebio je kamene blokove sa starih napuštenih palata pomorskih kapetana drvnog Perasta. To je ustvari kuća-tvrđava. Vrata i prozori otvoreni su teškim željezom. Unutrašnjost te kuće izrađena je od specijalnog drveta u obliku legendarnih kabina na jedrenjacima.

Većinu dragocjenih predmeta koji se u kući nalaze Štumberger je prikupio od obitelji pomorskih kapetana ili ih je sam izradio. Četiri velike prostorije prepune su raznim predmetima, koji su usko povezani sa našom starijom i novijom pomorskom prošlošću. Nekada moćnu bokeljsku mornaricu Štumberger je oživio na jedinstven način izgrađujući prve tipove broda koji su u onim vremenima plovili svim morima i oceanima.

U jednoj prostoriji smještene su stare brodske kase, brodski sanduci, ferali, velik broj inkona koje su naši sta-

ri pomorci imali na svojim brodovima, starinsko posuđe, doneseno iz Engleske, Grčke i Kine, zatim ćilimi iz Indije, Smirne, Kervona, Buhare i Kabila, marokanski ćilimi u prirodnim bojama, antiki satovi na lanac, nadgrobne svetiljke, stare bogate odjeće izvezene zlatom iz Albanije, Makedonije i Orijenta, puške kremenjače, fišeklije, slike i mnoštvo drugih predmeta.

Vrata na svim sobama izrađena su od tikovine stare preko 300 godina. Tikovina za izradu tih prozora upotrebljena je sa jedne austrijske fregate izvađene iz mora. Tu je i jedan čudnovati stol izrađen od starih brodskih kormila, dok je ploča na stolu od drva ubranog u rodnom mjestu ovog talentovanog pomorca i kustosa.

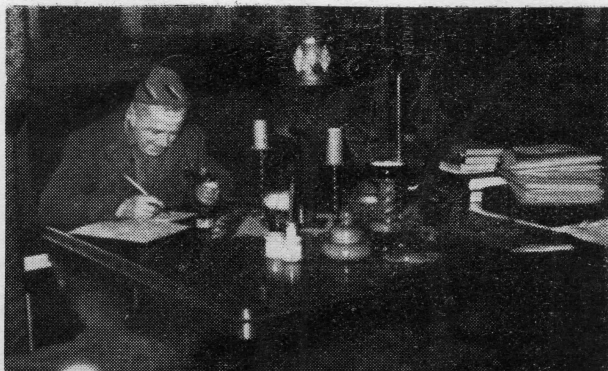
U ostalim prostorijama smješteni su rijetki primjerci starih egipatskih, rimskih i grčkih brodova i galija i onih iz srednjeg i novijeg stoljeća. Za razne pomorske institucije u zemlji Štumberger je izradio velik broj brodova svih vrsta i tipova, među kojima i model jedrenjaka »Splendido« sa kojim je od 1825. do 1859. bokeljski moperlovac Ivo Vizin oplovio Zemljinu kuglu.

U jednoj prostoriji čuva se zbirka starih vojničkih kaciga od kojih jedna datira iz vremena čuvene Kosovske bitke. Tu je i puška sa Sutjeske koju mu je nedavno poklonio jedan učesnik te slavne bitke. Dragocjeni su zatim istoriski rariteti, među kojima osobito starinsko oružje, mačevi, jedna bokeljska sablja iz doba kada su Turci vladali jednim dijelom Boke Kotorske.

Posebnu pažnju privlače stare teške topovske kugle iz Bara, bakrene posude, zbirka engleskog servisa za čaj i kafu od najfinijeg japanskog porcelana, zatim rimske amfore izvađene iz mora kod Brača, Šibenika i Molunta. Tu je i nekoliko komada starog bokeljskog kućnog namještaja, pisaćih brodskih stolova kao i biblioteka sa oko 3.000 knjiga na raznim jezicima.

Na unutrašnjim vratima izložen je reljef Boke Kotorske još iz 1754. godine. Tu je i nekoliko fragmenata starih ikonostasa kao i lobanje razne zvjeradi. U ovom rijetkom muzeju Štumberger je sa rijetkom pedantnošću smjestio oko 4.000 raznih predmeta koji oživljavaju jednu bogatu i slavnu prošlost naroda kome je more bilo i žitnica i grobnica.

Stari pomorac pored muzeološkog rada bavi se i pronalascima kao i pisanjem veoma zapaženih članaka, naročito iz oblasti tehnike. Još kao đak gimnazije on je

Miroslav Štumberger za radnim stolom

izradio manometar, zatim modele motocikla, aviona i t. d. U toku Prvog svjetskog rata izradio je razne projekte za zrakoplove, rotacione aparate za granate, zatim rasplinjač, kao i neke korisne izmjene na raznim oruđima (minama i torpedima). On je, rekao nam je, prvi izumio motor na reaktivni pogon. Sve ovo izradio je u modelima i pred stručnjacima izvršio niz korisnih pokusa. Još tada mu je bio cilj da dokaže kako je motor na reaktivni pogon motor budućnosti sa kojima će se jednoga dana moći dospjeti do drugih planeta. Ali ga kaže nam, nažalost tada nijesu razumjeli. Smatrali su ga zanešenjakom. Ti moji izumi koje sam pronašao prije tridesetak i više godina, danas su kaže nam Štumberger, stvarnost. To mu je kaže velika utjeha iako su njegove pronalaskeske smatrali tada nemogućim i neostvarivim.

Štumberger je još 1917. godine izradio automobil koji je imao aerodinamičnu karoseriju. Sada radi na izumu automobila koji će se cestom kretati bez točkova. On je, prema njegovim riječima, izumio dosada preko 500 raznih izuma, od kojih se neki nalaze već u praktičnoj primjeni. Pred sami rat pronašao je uređaj za spasavanje posade iz potonulih podmornica, koji je na tajanstven način ukraden.

Cjelokupnu zbirku svojih muzejskih predmeta zajedno sa kućom Štumberger je, ima već nekoliko godina ostavio državi. Jedina mu je želja, rekao nam je pri rastanku, da ga sahrane u blizini njegovog muzeja, u parku gdje je već pripremio raku, jer ne želi ni tada da se od svega toga rastavi . . .